

**ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΑΤΥΧΗΜΑ ΑΠΟ ΜΗ ΤΗΡΗΣΗ ΟΡΩΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΣΕ
ΝΑΥΠΗΓΟΕΠΙΣΚΕΥΑΣΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΕΠΙ ΠΛΟΙΟΥ**

Εργατικό ατύχημα. – Ο παθών ή, σε περίπτωση θανάτου του, οι συγγενείς του, δικαιούνται να ζητήσουν πλήρη αποζημίωση κατά τις διατάξεις του κοινού αστικού δικαίου, μόνον όταν το ατύχημα μπορεί να αποδοθεί σε δόλο του εργοδότη ή των προστηθέντων από αυτόν ή όταν επήλθε σε εργασία ή επιχείρηση, στην οποία δεν τηρήθηκαν οι διατάξεις ισχυόντων νόμων, διαταγμάτων ή κανονισμών για τους όρους ασφαλείας των εργαζομένων και εξ αιτίας της μη τήρησης των διατάξεων αυτών. – Στην τελευταία περίπτωση οι εν λόγω διατάξεις πρέπει να προβλέπουν ειδικώς τους όρους ασφαλείας των εργαζομένων, δηλαδή να προσδιορίζουν τους όρους αυτούς, μνημονεύοντας και συγκεκριμένα μέτρα, μέσα και τρόπους για την επίτευξή τους, και δεν αρκεί να επήλθε το ατύχημα από τη μη τήρηση όρων που επιβάλλονται από την κοινή αντίληψη, τη γενική υποχρέωση πρόνοιας (άρθρο 662 Α.Κ.) και την απαιτούμενη στις συναλλαγές επιμέλεια, χωρίς να προβλέπονται από ειδική διάταξη νόμου. – Ειδικές διατάξεις για την ασφάλεια των εργαζομένων σε ναυπηγικές και ναυπηγοεπισκευαστικές εργασίες περιέχει το π.δ. 70/1990 και καθορίζει τις υποχρεώσεις των προσώπων που εμπλέκονται στην εκτέλεση κάθε ναυπηγοεπισκευαστικού έργου για την τήρηση των προβλεπόμενων σ'αυτό μέτρων ασφαλείας. – Ειδικότερα το ανωτέρω π.δ., μεταξύ άλλων, προβλέπει ότι οι χειριστές φορητών ηλεκτρολογικών εργαλείων πρέπει να φορούν κατάλληλα ελαστικά υποδήματα και γάντια. – Για την επιδίκαση στον παθόντα από εργατικό ατύχημα ή στα συγγενικά του πρόσωπα εύλογης χρηματικής ικανοποιήσεως, λόγω ηθικής βλάβης ή ψυχικής οδύνης, αρκεί να συντέλεσε στην επέλευση του ατυχήματος πταίσμα του εργοδότη ή των προστηθέντων υπ'αυτού, κατά την έννοια του άρθρου 914 Α.Κ. και όχι μόνον ειδική αμέλεια του άρθρου 16 παρ. 1 του ν. 551/1915. – Κρίση ότι στην επίδικη περίπτωση ο θάνατος του παθόντος ωφείλετο σε παράλειψη τήρησης ειδικών υποχρεώσεων τους απορρεουσών από το προαναφερθέν π.δ., και ειδικότερα στην παράλειψή του να εφοδιάσουν αυτόν, εκτελούντα εργασία βοηθού χειριστή κατά τη διαδικασία ηλεκτροσυγκολλήσεως, διά των κατάλληλων (μονωμένων) υποδημάτων ασφαλείας, συνεπεία της οποίας και εξ αιτίας αυτής επήλθε ο θάνατός του από ηλεκτροπληξία. – Στοιχεία τα οποία θα πρέπει να μνημονεύονται στο δικόγραφο αγωγής, με την οποία ζητείται η αποκατάσταση της ζημίας από τη στέρηση του δικαιώματος διατροφής του επιζώντος συζύγου και του τέκνου του, λόγω θανατώσεως συζύγου και πατρός αντιστοίχως. – Αναίρεση λόγω παραβιάσεως των διδαγμάτων της κοινής πείρας. – Απόρριψη λόγων αναιρέσεως εκ της Κ.Πολ.Δ. 559 αριθμ. 8, 10 και 14.

Κυριότερες διατάξεις: Ν. 551/1915 άρθρα 1 και επ.6 και 16. Π.δ. 70/1990 άρθρα 2 παρ.1 και 3 και 32 περ. γ'. Α.Κ. άρθρα 662, 914, 298 β', 932, 1388 και 1390. Κ.Πολ.Δ. άρθρα 269, 527 και 559 αριθμ. 1β', 8, 10 και 14.

Πρόεδρος ο Αντιπρόεδρος κ. Αν.-Φιλ. Περίδης
Εισηγητής ο Αρεοπαγίτης κ. Αλ. Νικάκης
Δικηγόροι ο κ. Ι. Μαρκιανός-Δανιόλας – ο κ. Μ. Νταλάκος

Από τις διατάξεις του άρθρου 1 του ν. 551/1915 που κωδικοποιήθηκε με το β.δ. της 24.7/25.8.1920 και διατηρήθηκε σε ισχύ και μετά την εισαγωγή του Α.Κ. (άρθρο 38 εδ. α' Εισ.Ν.Α.Κ.), προκύπτει ότι εργατικό ατύχημα, δηλαδή ατύχημα από βίαιο συμβάν που επέρχεται σε εργάτη ή υπάλληλο των αναφερόμενων στο άρθρο 2 του

άνω νόμου επιχειρήσεων, θεωρείται και ο θάνατος ή ο τραυματισμός του μισθωτού εξαιτίας έκτακτης και αιφνίδιας επενέργειας εξωτερικού αιτίου, άσχετου προς τη σύσταση του οργανισμού του παθόντος, αλλά συνδεδεμένου με την εργασία του, λόγω της εμφανίσεώς του κατά την εκτέλεση αυτής. Η τελευταία περίπτωση συντρέχει όταν το ατύχημα δεν αποτελεί την άμεση συνέπεια της εκτελέσεως της εργασίας, αλλά συνδέεται προς αυτή με σχέση αιτίου και αποτελέσματος, ως εκ του ότι, λόγω της εργασίας, δημιουργήθηκαν οι ιδιαίτερες εκείνες πραγματικές συνθήκες και περιστάσεις που ήταν αναγκαίες για την επέλευσή του και οι οποίες δεν θα υπήρχαν χωρίς την εργασία. Εξάλλου, κατά το άρθρο 16 του ανωτέρω νόμου, ο παθών από εργατικό ατύχημα του άρθρου 1 και σε περίπτωση θανάτου αυτού τα αναφερόμενα στο άρθρο 6 του ίδιου νόμου συγγενικά του πρόσωπα δικαιούνται να ζητήσουν πλήρη αποζημίωση κατά τις διατάξεις του κοινού αστικού δικαίου μόνον όταν το ατύχημα μπορεί να αποδοθεί σε δόλο του εργοδότη ή των προστηθέντων από αυτόν ή όταν επήλθε σε εργασία ή επιχείρηση, στην οποία δεν τηρήθηκαν οι διατάξεις ισχυόντων νόμων, διαταγμάτων ή κανονισμών για τους όρους ασφαλείας των εργαζομένων και εξαιτίας της μη τηρήσεως των διατάξεων αυτών. Στην τελευταία περίπτωση οι εν λόγω διατάξεις πρέπει να προβλέπουν ειδικώς τους όρους ασφαλείας των εργαζομένων, δηλαδή να προσδιορίζουν τους όρους αυτούς, μνημονεύοντας και συγκεκριμένα μέτρα, μέσα και τρόπους για την επίτευξή τους και δεν αρκεί να επήλθε το ατύχημα από τη μη τήρηση όρων που επιβάλλονται από την κοινή αντίληψη, τη γενική υποχρέωση πρόνοιας (άρθρο 662 Α.Κ.) και την απαιτούμενη στις συναλλαγές επιμέλεια, χωρίς να προβλέπονται από ειδική διάταξη νόμου (Ολ.Α.Π. 26/1995). Ειδικές διατάξεις για την ασφάλεια των εργαζομένων σε ναυπηγικές και ναυπηγοεπισκευαστικές εργασίες περιέχει το π.δ. 70/1990, που εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση των άρθρων 14 παρ. 2 και 36 του ν. 1568/1985 «υγιεινή και ασφάλεια των εργαζομένων» και καθορίζει τις υποχρεώσεις των προσώπων που εμπλέκονται στην εκτέλεση κάθε ναυπηγοεπισκευαστικού έργου για την τήρηση των προβλεπόμενων σ' αυτό μέτρων ασφαλείας. Ειδικότερα το ανωτέρω π.δ. ορίζει κατ' αρχήν ότι στην έννοια του ναυπηγοεπισκευαστικού έργου περιλαμβάνεται και κάθε εργασία επισκευής (πλοίου ή πλωτού ναυπηγήματος), ότι κύριος του έργου θεωρείται ο πλοιοκτήτης, ο εφοπλιστής, ο νομέας ή ο κάτοχος του πλοίου ή άλλης πλωτής κατασκευής, όπου εκτελούνται, ύστερα από εντολή του και λογαριασμό του ναυπηγοεπισκευαστικό έργο, ο δε κύριος του έργου μπορεί να εκπροσωπείται από τον νόμιμο εξουσιοδοτημένο εκπρόσωπο ή τον πλοίαρχο του πλοίου (άρθρο 2 παρ.1 και 3) και προβλέπει περαιτέρω στο άρθρο 36 περ. γ' ότι οι χειριστές φορητών ηλεκτρολογικών εργαλείων πρέπει να φορούν κατάλληλα ελαστικά υποδήματα και γάντια. Εξάλλου, για την επιδίκαση στον παθόντα από εργατικό ατύχημα ή στα συγγενικά του πρόσωπα εύλογης χρηματικής ικανοποιήσεως λόγω ηθικής βλάβης ή ψυχικής οδύνης, αρκεί να συντέλεσε στην επέλευση του ατυχήματος πταίσμα του εργοδότη ή των προστηθέντων απ' αυτών με την έννοια του άρθρου 914 Α.Κ., και όχι μόνον ειδική αμέλεια του άρθρου 16 παρ. 1 του ν. 551/1915 (Ολ. Α.Π. 1117/1986¹).

Στην προκειμένη περίπτωση το Εφετείο, όπως προκύπτει από την προσβαλλόμενη απόφασή του, δέχθηκε τα εξής: Κατόπιν προσυμφώνου ναυτικής εργασίας, που καταρτίστηκε εγγράφως στον Πειραιά μεταξύ του Ψ, της δεύτερης εναγομένης, της οποίας νόμιμος εκπρόσωπος ήταν ο τρίτος, που ήταν αντιπρόσωπος στην Ελλάδα της πρώτης εναγομένης εταιρείας, πλοιοκτήτριας του υπό Ελληνική σημαία δεξαμενόπλοιο «...», νηολογίου Πειραιώς, ο Ψ προσλήφθηκε και ναυτολογήθηκε στο πλοίο αυτό από ... ως Γ' Μηχανικός και υπηρέτησε μέχρι την 18.9.1999, ημερομηνία κατά την οποία απεβίωσε, λόγω εργατικού ατυχήματος που επισυνέβη κατά τη διάρκεια εκτελέσεως εργασίας κάτω από τις ακόλουθες συνθήκες. Την ημερομηνία αυτή το πλοίο βρισκόταν στο αγκυροβόλιο των λιμενικών εγκαταστάσεων των διυλιστηρίων της MOTOR OIL στα Ίσθμια Κορινθίας κενό

---

¹ ΕΕργΔ 46 (2007), 71

φορτίου και από τον Πλοίαρχο, τον Υποπλοίαρχο, τους Α' και Β' Μηχανικό αποφασίστηκε να διενεργηθούν εργασίες ηλεκτροσυγκολλήσεως μέσα στη Νο 3 αριστερή δεξαμενή έρματος, προκειμένου να επισκευαστεί δι' επικολλήσεως επιθέματος μικρό ρήγμα από διάβρωση στο διαχωριστικό διάφραγμα (μπουλμέ), μήκους 0,40, που βρισκόταν σε ύψος 15 μέτρων από τον πυθμένα της δεξαμενής. Από την κλίμακα καθόδου είχαν τοποθετηθεί ασφαλώς προσδεδμεμένα με τα διαμήκη ενισχυτικά των νομέων ξύλινα μαδέρια με προστατευτικά ρέλια και χειραγωγούς, ώστε οι εργαζόμενοι να μπορούν να φθάσουν και να καθίσουν στο σημείο εργασίας για να εργασθούν. Για τη δεξαμενή αυτή είχε εκδοθεί το ... πιστοποιητικό απαλλαγής από επικίνδυνα αέρια, σύμφωνα με το οποίο η δεξαμενή αυτή, καθώς και η δεξαμενή φορτίου 2 ήταν ασφαλείς για άνθρωπο και ασφαλείς για θερμές εργασίες, ίσχυε δε το πιστοποιητικό αυτό μέχρι την 24.00 ώρα της 18.9.1999, πριν την έναρξη των εργασιών τοποθετήθηκε στο κατάστρωμα εξαιρεστικό μηχάνημα για την ανανέωση του αέρα μέσα στη δεξαμενή, μάσκες οξυγόνου, ζώνη ασφαλείας, φορείο, πυροσβεστήρες, μάνικες πυρκαϊάς. Επίσης, με μέριμνα του Υποπλοίαρχου και του Α' Μηχανικού υπεγράφησαν όλα τα Check Lists σύμφωνα με το ISM «Διεθνή κώδικα Ασφαλούς Διαχείρισης (Σ.Α.Δ.) για την ασφαλή λειτουργία των πλοίων». Η συσκευή ηλεκτροσυγκολλήσεως βρισκόταν σε απόσταση 130-150 μ. από τον τόπο της εργασίας και με καλώδιο, που επεμηκύνετο με συνδέσμους ασφαλείας έφθανε έως τον τόπο επισκευής, όπου υπήρχε συνδεδεμένη η τσιμπίδα προσαρμογής του ηλεκτροδίου με τη λαβίδα, ήταν γειωμένη στη γάστρα του πλοίου, με τροφοδότηση από το Νο 4 πίνακα εκκινήσεων και διέθετε κλίμακα ρυθμίσεως της ενστάσεως του ρεύματος από 50-300 Α. Το συνεργείο επισκευής αποτελούνταν από τον Α' Μηχανικό ως επιβλέποντα, τον Β' Μηχανικό ως χειριστή της συσκευής ηλεκτροσυγκολλήσεως, τον Υποπλοίαρχο ως υπεύθυνο ασφαλείας. Και τον παθόντα Ψ ως βοηθό χειριστή. Οι εργασίες ηλεκτροσυγκολλήσεως άρχισαν την 11:00 ώρα και την 17:15 ώρα, τη συσκευή χειριζόταν ο Α' Μηχανικός. Κατά τον χρόνο αυτόν ο τελευταίος έδωσε τη μάσκα και την τσιμπίδα της ηλεκτροσυγκολλήσεως στον β' βοηθό Ψ, για να μην έλθει σε επαφή η τσιμπίδα με τη λαμαρίνα του πλοίου, καθ' όσον αυτός προέβαινε σε σφυροκοπανισμό του σημείου που προηγουμένως είχε ηλεκτροσυγκολλήσει. Μετά το πέρας του σφυροκοπανισμού ζήτησε από τον Ψ να του δώσει πίσω την τσιμπίδα και τη μάσκα για να συνεχίσει την ηλεκτροσυγκόλληση και γυρίζοντας προς το μέρος του για να πάρει, άκουσε ένα «αχ» και είδε τον Ψ να γέρνει πίσω στο μαδέρι και προς το μέρος του. Αμέσως φώναξε να αποσυνδέσουν την ηλεκτροσυγκόλληση, μαζί με τα άλλα μέρη συνεργείου ανέβασαν τον παθόντα στο κατάστρωμα, όπου του χορηγήθηκε οξυγόνο και του προσφέρθηκαν βοήθειες με τεχνική αναπνοή. Ακολούθως ο παθών μεταφέρθηκε στο Γ.Ν.Ν. Κορίνθου, όπου τελικά διεγνώσθη ο θάνατός του. Στην από ... ιατροδικαστική έκθεση-νεκροψία διαπιστώνεται ότι «από την εξωτερική επισκόπηση του σώματος και ιδιαίτερα των παλαμών και πελμάτων παρατηρήθηκαν στα πέλματα και ιδίως στο πρώτο τριτημόριο μικρές κηλίδες στην επιδερμίδα, στρογγυλή ή ωοειδούς σχήματος, διαμέτρου από 0,4 μέχρι 0,8. οι παραπάνω κηλίδες υποδηλώνουν έξοδο ηλεκτρικού ρεύματος» και οι υπογράφωντες ιατροί καταλήγουν, ότι ο θάνατος του Ψ είναι απότοκος ηλεκτροπληξίας. Στο ίδιο συμπέρασμα κατέληξε η από ... Ιστολογική Εξέταση, όπως και η έκθεση ιατρικής πραγματογνωμοσύνης. Ο θανών Ψ, κατά τον χρόνο του ένδικου ατυχήματος έφερε κάποιου τύπου υποδήματα, τα οποία δεν ήταν τα υπό του κανονισμού προβλεπόμενα, ώστε να προστατεύουν από ηλεκτρικό σοκ, εν πάση δε περιπτώσει δεν ήταν σε καλή κατάσταση. Εάν ο ειρήμενος έφερε ελαστικά υποδήματα ασφαλείας και η κατάστασή τους ήταν καλή, θεωρείται απίθανό να επέτρεπαν τη διέλευση ηλεκτρικού ρεύματος, ενώ στην αντίθετη περίπτωση είναι αυτονόητο πως η παρεχόμενη μόνωση δεν ήταν πλήρης. Ως είναι γνωστόν, η αυξημένη τιμή υγρασίας στον αέρα μειώνει την αντίσταση μεταδόσεως και μεταφοράς του ηλεκτρικού ρεύματος, αυξάνει δηλονότι την αγωγιμότητα των υλικών. Οι συνθήκες υπό τις οποίες συνέβη το εν λόγω ατύχημα, δηλονότι η φύση της εργασίας (θερμή), ο χώρος εργασίας (κλειστός και με την παρουσία μεγάλης ποσότητας

θαλασσινού νερού) και η θερμή κατά κανόνα εποχή του έτους ήταν ευνοϊκές δια την αύξηση της τιμής της υγρασίας στο χώρο της εργασίας. Επιπλέον ο ρουχισμός που έφερε ο παθών την ώρα του ατυχήματος είναι σχεδόν βέβαιο πως του είχαν προκαλέσει εφίδρωση. Προκύπτει όθεν ότι ο συνδυασμός της αυξημένης περιβαλλοντικής υγρασίας και της εφιδρώσεως ηδύναντο να αποτελέσουν την κατάλληλη συνθήκη διά την έξοδο του ηλεκτρικού ρεύματος από τα πέλματα, υπό την απαραίτητο προϋπόθεση ότι θα υπήρχε και κάποιου βαθμού «ανεπάρκεια» στη λειτουργία των υποδημάτων ως μονωτική προστασία. Η έξοδος του ηλεκτρικού ρεύματος έγινε από τα πέλματά του και από την περιγραφή του χώρου της εργασίας προκύπτει ότι τα μη σωστά μονωμένα πέλματα του θανόντος ήλθαν σε επαφή με το μεταλλικό διάφραγμα της δεξαμενής, με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί κύκλωμα και να επέλθει ηλεκτροπληξία. Τελικώς αποδεικνύεται ότι η έλλειψη των κατάλληλων μονωμένων υποδημάτων συνδέεται αιτιωδώς με το επελθόν θανατηφόρο αποτέλεσμα, λόγω της προφανούς διαδρομής του ηλεκτρικού ρεύματος από γυμνό ή μη μονωμένο σημείο του σώματος, το οποίο δεν κατέστη δυνατό να εντοπιστεί και το οποίο, κατά πάσα πιθανότητα, ήλθε σε επαφή με το ηλεκτρόδιο της τσιμπίδας της ηλεκτροσυγκολλήσεως, την οποία κρατούσε στα χέρια του και προς τα πόδια του ο θανών. Η έξοδος ηλεκτρικού ρεύματος από τα πέλματα, με δεδομένο ότι η ροή του ηλεκτρικού ρεύματος ακολουθεί τη διαδρομή με τη μεγαλύτερη αγωγιμότητα, υποδηλώνει ότι τα υποδήματα του θανόντος δεν λειτούργησαν προστατευτικώς, ώστε να ελαχιστοποιήσουν ή να μηδενίσουν την ηλεκτρική αγωγιμότητα. Έτσι, αποδεικνύεται ότι το ένδικο ατύχημα και ο συνεπεία αυτού θάνατος του συζύγου και πατρός των εναγουσών Ψ οφείλεται στο ειδικό ππαίσιμα της μη τηρήσεως εκ μέρους των τριών πρώτων εναγομένων ως εργοδοτών και των υπ'αυτών προστηθέντων τέταρτου, πέμπτου και έκτου εξ αυτών των προβλεπομένων υπό των διατάξεων του κεφαλαίου 3 (πρακτικές Ασφαλούς Εργασίας) των εγκεκριμένων Κανονισμών Ασφαλείας Ηλεκτροσυγκολλήσεως του υπό των εναγομένων εφαρμοσθέντος συστήματος Ασφαλούς Διαχειρίσεως (Σ.Α.Δ.) δυνάμει της 124/1995 β. 709 Υπουργικής Αποφάσεως, περί αποδοχής οδηγιών του Διεθνούς Κώδικα Διαχείρισης διά την ασφαλή λειτουργία των πλοίων, και του άρθρου 36 περ. γ' του π.δ. 70/1990 «περί υγιεινής και ασφάλειας των εργαζομένων σε ναυπηγικές εργασίες», οι οποίες θεσμοθετούν ειδικούς όρους και μέτρα ασφαλείας των επί των πλοίων εργαζομένων ναυτικών, τελεί δε σε αιτιώδη σύνδεσμο με τη μη τήρηση αυτών.

Ειδικότερα, οι τρεις πρώτοι των εναγομένων ως εργοδότες, έχοντες την υποχρέωση εφοδιασμού του εκτελούντος την εργασία ηλεκτροσυγκολλήσεως πληρώματος του πλοίου διά των προβλεπομένων προστατευτικών μέτρων, ο τέταρτος εξ αυτών ως πλοίαρχος, έχων υποχρέωση παροχής μέσω προσωπικής προστασίας των υπηρετούντων στο πλοίο ναυτικών, ο πέμπτος τούτων ως Α' μηχανικός, ενεργήσας ως αρμόδιος αρχηγός ομάδος και ο έκτος των εναγομένων, ως υποπλοίαρχος, ενεργήσας ως υπεύθυνος αξιωματικού ασφαλείας, παρέλειψαν, καίτοι έκαστος τούτων υπείχε ιδιαίτερα και αυτοτελή υποχρέωση, να εφοδιάσουν τον θανόντα Ψ, ως βοηθό χειριστή, κατά τη διαδικασία ηλεκτροσυγκολλήσεως, δια των κατάλληλων (μονωμένων) υποδημάτων ασφαλείας, ούτως ώστε ν'αποφευχθεί ο κίνδυνος της ηλεκτροπληξίας και ο εκ ταύτης θάνατος τούτου. Εάν οι εναγόμενοι είχαν χορηγήσει στον παθόντα τέτοια υποδήματα, θα αποτρέπονταν η διέλευση του ηλεκτρικού ρεύματος από τα πέλματα τούτου και δεν θα επερχόταν ο θάνατός του. Κατ' ακολουθίαν οι κατά το άρθρο 6 του κ.ν. 551/1915 συγγενείς του παθόντος ναυτικού-ενάγουσες έχουν, κατά το άρθρο 16 του ίδιου νόμου, το δικαίωμα να ασκήσουν την από το κοινό δίκαιο προσήκουσα αγωγή αποζημιώσεως και να ζητήσουν πλήρη αποζημίωση. Με τις παραδοχές αυτές το Εφετείο, αφού εξαφάνισε την πρωτόδικη απόφαση, που είχε απορρίψει ως αόριστη την αγωγή των εναγουσών για καταβολή αποζημιώσεως, λόγω στέρξης της διατροφής τους, δέχθηκε εν μέρει αυτή και επιδίκασε σ' αυτές την ως άνω αποζημίωση ως και εύλογη χρηματική ικανοποίηση λόγω ψυχικής οδύνης. Κρίνοντας έτσι, το Εφετείο δεν παραβίασε ευθέως ή εκ πλαγίου της ουσιαστικές διατάξεις του άρθρου 16 του ν. 551/1915 και 36 περ. γ' του

π.δ. 70/1990, διέλαβε στην απόφασή του επαρκείς και χωρίς αντιφάσεις αιτιολογίες που καθιστούν εφικτό τον αναιρετικό έλεγχο ως προς την παραβίαση από τους εναγομένους των οριζομένων από την τελευταία διάταξη όρων ασφαλείας, δηλαδή τον μη εφοδιασμό του παθόντος Ψ με κατάλληλα (μεμονωμένα) υποδήματα ασφαλείας, ως και του αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της παράλειψης αυτής και του επελθέντος θανάτου από ηλεκτροπληξία. Η κατά την πορεία του συλλογισμού προς συναγωγή του ως άνω πορίσματος χρήση των όρων «ο ρουχισμός που έφερε ο παθών την ώρα του ατυχήματος είναι σχεδόν βέβαιο πως του είχε προκαλέσει εφίδρωση» και «κατά πάσα πιθανότητα ήλθε σε επαφή με το ηλεκτρόδιο τηςτσιμπίδας της ηλεκτροσυγκολλήσεως...», ουδόλως κλονίζει το αποδεικτικό πόρισμα του θανάτου, του παθόντος από ηλεκτροπληξία, ως προϊόντος πλήρους δικανικής πεποιθήσεως, κατά τρόπο αναμφίβολο, όπως προκύπτει από τις παραδοχές της προσβαλλομένης αποφάσεως. Περαιτέρω η μη αναφορά στην προσβαλλομένη απόφαση του Υπουργού που εξέδωσε την 121/1995 (ΦΕΚ Β', 709) απόφαση (Υπουργού Εμπορικής Ναυτιλίας) «περί αποδοχής οδηγιών του Διεθνούς Κώδικα Διαχείρισης για την ασφαλή λειτουργία των πλοίων», δεν θεμελιώνει λόγο από το άρθρο 559 αριθμ. 19 Κ.Πολ.Δ., διότι ως αιτιολογίες στη διάταξη αυτή νοούνται μόνο οι ουσιαστικές παραδοχές, των οποίων η έλλειψη, αντίφαση ή ανεπάρκεια καθιστά ανέφικτο τον αναιρετικό έλεγχο της ορθής ή μη εφαρμογής του νόμου. Τέλος το άρθρο 36 περ. γ' του π.δ. 70/1990 για την ταυτότητα του νομικού λόγου έχει εφαρμογή και στους βοηθούς των εργασιών ηλεκτροσυγκολλήσεως, όπως ήταν ο παθών, διότι και αυτοί υπόκεινται στους ίδιους κινδύνους με τους χειριστές. Επομένως, οι από το άρθρο 559 αριθμ. 1 και 19 πρώτος και πέμπτος λόγοι αναιρέσεως, με τις επί μέρους αιτιάσεις τους πρέπει ν' απορριφθούν ως αβάσιμοι.

Η παραβίαση των διδαγμάτων της κοινής πείρας αποτελεί λόγο αναιρέσεως, κατά το άρθρο 559 αριθμ. 1β του Κ.Πολ.Δ., μόνο αν τα διδάγματα αυτά αφορούν την ερμηνεία κανόνων δικαίου ή την υπαγωγή των πραγματικών περιστατικών σ' αυτούς. Η παραβίαση των διδαγμάτων της κοινής πείρας δεν αποτελεί λόγο αναιρέσεως όταν αναφέρεται στην εξακρίβωση των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως. Στην προκειμένη περίπτωση με τον τέταρτο λόγο της αναιρέσεως αποδίδεται στο Εφετείο η αιτίαση ότι δεν έλαβε υπόψη τα διδάγματα της κοινής πείρας ότι το ξύλο είναι κακός αγωγός του ηλεκτρισμού, ότι ο παθών εργαζόταν σε ξύλινο ικρίωμα και συνεπώς και αν ακόμη τα υποδήματά του δεν ήταν κατάλληλα, το γεγονός αυτό δεν θεωρείται πρόσφορη αιτία του θανάτου του. Ο λόγος αυτός πρέπει ν' απορριφθεί ως απαράδεκτος, διότι η αποδιδόμενη παράβαση των διδαγμάτων της κοινής πείρας αναφέρεται στην εκτίμηση των αποδείξεων. Η παράλειψη του δικαστηρίου της ουσίας να λάβει υπόψη του και να απαντήσει σε αυτοτελή πραγματικό ισχυρισμό που προβλήθηκε απαραδέκτως και συνεπώς γ'αυτό δεν ασκεί ουσιώδη επιρροή στην έκβαση της δίκης, δεν ιδρύει τον λόγο αναιρέσεως που προβλέπεται από το άρθρο 559 αριθμ. 8 Κ.Πολ.Δ. Εξάλλου, όπως προκύπτει από τον συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 527 και 269 Κ.Πολ.Δ. κατά κανόνα είναι απαράδεκτη η προβολή στην κατ'έφεση δίκη πραγματικών ισχυρισμών που δεν προτάθηκαν στην πρωτόδικη δίκη. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται προβολή στο Εφετείο και νέων ισχυρισμών στις περιπτώσεις που ορίζουν τα παραπάνω άρθρα, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται και οι περιπτώσεις κατά τις οποίες α) πρόκειται για ισχυρισμούς, οι οποίοι κατά την κρίση του δικαστηρίου της ουσίας δεν προβλήθηκαν έγκαιρα από δικαιολογημένη αιτία β) προέκυψαν για πρώτη φορά μεταγενέστερα γ) αποδεικνύονται εγγράφως ή με δικαστική ομολογία του αντιδίκου. Αυτός όμως που προβάλλει στο Εφετείο το πρώτον ισχυρισμό πρέπει να καθορίσει τους λόγους της μη έγκαιρης προβολής του. Στην προκειμένη περίπτωση οι αναιρεσιόντες με τις προτάσεις τους ενώπιον του Εφετείου προέβαλαν για πρώτη φορά με πρόσθετο λόγο εφέσεως, κατ' εκτίμηση, ένσταση συνυπαιτιότητας του παθόντος, χωρίς να καθορίζουν τους λόγους της βραδείας προβολής της ενστάσεως αυτής.

Συνεπώς η ως άνω ένσταση προβλήθηκε απαραδέκτως και δεν ασκούσε ουσιώδη επιρροή στην έκβαση της δίκης, το δε Εφετείο που δεν την έλαβε υπόψη και δεν την

ερεύνησε δεν υπέπεσε στην πλημμέλεια του άρθρου 559 αριθμ. 8 Κ.Πολ.Δ. Επομένως ο δεύτερος λόγος της αναιρέσεως πρέπει ν' απορριφθεί ως απαράδεκτος, αφού η αιτίαση αυτή δεν θεμελιώνει τον λόγο αυτό αναιρέσεως. Με τον ίδιο λόγο αποδίδεται η αιτίαση ότι δέχθηκε πράγματα τα οποία οι ενάγοντες δεν πρότειναν με την αγωγή τους, και συγκεκριμένα 1) ότι ο παθών είχε ισχυρή εφίδρωση, ο δε συνδυασμός της αυξημένης εφίδρωσης ηδύνατο να αποτελέσουν την κατάλληλο συνθήκη δια την έξοδο του ηλεκτρικού ρεύματος από τα πέλματα 2) ότι η συσκευή ηλεκτροσυγκόλλησης διέθετε κλίμακα ρυθμίσεως της εντάσεως του ρεύματος από 50-300 A 3) ότι τα πέλματα του θανόντος ήλθαν σε επαφή με το μεταλλικό διάφραγμα της δεξαμενής, με αποτέλεσμα να δημιουργεί κύκλωμα και αν επέλθει ηλεκτροπληξία. Όμως οι ανωτέρω κρίσεις δεν ήταν ισχυρισμοί που έλαβε υπόψη το Εφετείο χωρίς να προταθούν από τις ενάγουσες με την αγωγή τους, αλλά συμπέρασμα του δικαστηρίου που συνήγαγε από την εκτίμηση των αποδείξεων.

Συνεπώς δεν αποτελούσαν πράγματα, κατά την έννοια του άρθρου 559 αριθμ. 8, και ο λόγος αυτός ως προς τις ανωτέρω αιτιάσεις πρέπει ν' απορριφθεί ως απαράδεκτος.

Κατά το άρθρο 559 αριθμ. 10 Κ.Πολ.Δ. δημιουργείται λόγος αναιρέσεως αν το δικαστήριο παρά τον νόμο δέχθηκε πράγματα που έχουν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης ως αληθινά χωρίς απόδειξη ή δεν διέταξε απόδειξη γι' αυτά. Ο όρος «πράγματα» έχει το ίδιο περιεχόμενο έχει το ίδιο περιεχόμενο με τον αντίστοιχο όρο του άρθρου 559 αριθμ. 8 Κ.Πολ.Δ., περιλαμβάνει δηλαδή τους ισχυρισμούς που έχουν αυτοτελή ύπαρξη, οι οποίοι τείνουν σε θεμελίωση ή κατάργηση δικαιώματος ουσιαστικού ή δικονομικού, που ασκήθηκε είτε ως επιθετικό, είτε ως αμυντικό μέσο. Επομένως δεν αποτελούν «πράγματα», κατά την ανωτέρω διάταξη, οι ισχυρισμοί που αποτελούν επιχειρήματα ή συμπεράσματα των διαδίκων ή του δικαστηρίου, τα οποία συνάγονται από την εκτίμηση των αποδείξεων. Με τον τρίτο λόγο της αιτήσεως αναιρέσεως αποδίδεται στο Εφετείο η αιτίαση ότι με την προσβαλλόμενη απόφασή του υπέπεσε στην πλημμέλεια του άρθρου 559 αριθμ. 10 Κ.Πολ.Δ. με το να δεχθεί ότι η εφίδρωση του παθόντος αποτέλεσε κατάλληλη συνθήκη για την έξοδο ηλεκτρικού ρεύματος από τα πέλματα, ότι αυτά ήλθαν σε επαφή με μεταλλικό διάφραγμα της δεξαμενής και έπαθε ηλεκτροπληξία, επειδή δεν έφερε κατάλληλα υποδήματα. Όμως οι ανωτέρω κρίσεις του δικαστηρίου δεν συνιστούν «πράγματα», κατά την έννοια του άρθρου 559 αριθμ. 10 Κ.Πολ.Δ., τα οποία έγιναν δεκτά, κατά τους αναιρεσιόντες, χωρίς απόδειξη, αλλά αποτελούν επιχειρήματα και συμπεράσματα, τα οποία συνήγαγε το δικαστήριο από την εκτίμηση των αποδείξεων και ο λόγος αυτός της αιτήσεως πρέπει ν' απορριφθεί ως απαράδεκτος. Περαιτέρω το Εφετείο, όπως προκύπτει από την προσβαλλόμενη απόφασή του, δέχεται σαφώς ότι ο θάνατος του παθόντος οφείλεται σε ηλεκτροπληξία, επειδή οι εναγόμενοι δεν τήρησαν τα μέτρα ασφαλείας του άρθρου 36 περ. γ' π.δ. 70/1990, κατόπιν αποδείξεως των περιστατικών που θεμελιώνουν την αμέλειά τους και τον αιτιώδη σύνδεσμο αυτής με το αποτέλεσμα, και όχι με μόνη την πιθανολόγηση αυτών, οι δε χρήσεις των μεμονωμένων όρων «σχεδόν βέβαιο» «κατά πάσα πιθανότητα» κατά την πορεία του συλλογισμού της, δεν αλλοιώνει το γενόμενο δεκτό απ' αυτή, περί πλήρους αποδείξεως των συνθηκών του ως άνω εργατικού ατυχήματος. Επομένως ο ίδιος λόγος αναιρέσεως, κατά το πρώτο σκέλος του, ως προς την αιτίαση από το άρθρο 559 αριθμ. 10 Κ.Πολ.Δ., ότι το Εφετείο κατέληξε στο αποδεικτικό του πόρισμα με πιθανολόγηση, πρέπει ν' απορριφθεί ως αβάσιμος.

Από τις διατάξεις των άρθρων 928 εδ β', 1389 και 1390 Α.Κ. προκύπτει ότι σε περίπτωση θανατώσεως συζύγου και πατρός, στην αγωγή αποζημιώσεως του άλλου συζύγου και του τέκνου για την αποκατάσταση της ζημίας τους από τη στέρηση του δικαιώματος τους διατροφής πρέπει να μνημονεύονται τα ακόλουθα στοιχεία: α) Η ύπαρξη γάμου μεταξύ δικαιούχου και υπόχρεου, όπως και η γονική σχέση, β) η θανάτωση του υπόχρεου από παράνομη και υπαίτια πράξη του εναγομένου, γ) ο πιθανός χρόνος ζωής του υπόχρεου σε διατροφή συζύγου και πατρός και δ) το ποσό της καταβλητέας από αυτόν διατροφής ανάλογα με τις συνθήκες της οικογενειακής

ζωής. Αντίθετα δεν απαιτείται, για να είναι ορισμένη η αγωγή αποζημιώσεως αυτή, να γίνεται αποτίμηση της συνεισφοράς που θα παρείχε καθένας από τους συζύγους για την αντιμετώπιση των αναγκών της οικογένειας. Στην προκειμένη περίπτωση, όπως προκύπτει από την επισκόπηση του δικογράφου της αγωγής, η ενάγουσα και ήδη αναιρεσίβλητη, σύζυγος του αποβιώσαντος σε εργατικό ατύχημα Ψ, αναφέρει σ αυτή το θάνατο του συζύγου της από αποκλειστική υπαιτιότητα των εναγομένων και ήδη αναιρεσιόντων, τον πιθανό χρόνο ζωής του υποχρέου προς διατροφή της το ποσό της καταβλητέας διατροφής της, ανάλογα με τις συνθήκες της οικογενειακής ζωής και ζήτησε την επιδίκαση σ' αυτή αποζημίωσης, λόγω στέρησης της διατροφής της. Με τέτοιο περιεχόμενο και αίτημα η αγωγή ήταν ορισμένη.

Συνεπώς ο έκτος λόγος αναιρέσεως, με τον οποίο οι αναιρεσιόντες, με επίκληση του άρθρου 559 αριθμ. 14 Κ.Πολ.Δ., προβάλλουν την αιτίαση ότι το Εφετείο με την συμπροσβαλλόμενη 741/2002 απόφασή του παρά τον νόμο δεν κήρυξε ακυρότητα του δικογράφου αυτής, γιατί δεν αναφέρεται η αποτίμηση της συνεισφοράς της ενάγουσας στα βάρη του γάμου, πρέπει ν' απορριφθεί ως αβάσιμος. (Απορρίπτει την αίτηση για αναίρεση των 1002/2005 και 741/2002 αποφάσεων του Εφετείου Πειραιώς).